

Първа вечер – 23 януари - откриване на юбилейния фестивал

По традиция, датираща от десетилетия, Зимният музикален форум в Пазарджик се открива с емблематично за българската музика произведение. Написана в началото на миналия век (оригинал за цигулка и пиано), Българска рапсодия „Вардар” от Панчо Владигеров печели огромна популярност с истинската връзка с българската национална идентичност (началната химнова тема се е пеела от българските студенти в Германия), яркия драматургичен заряд, сменящите се като калейдоскоп звукови картини в бързия дял, който впечатлява и българи и чужденци с живия ритъм, танцувален подем и искряща виртуозност.

Оркестровият вариант (след транскрипцията и за соло пиано) е в типичен за Владигеров плътен и колоритен симфоничен стил, с използване на всички инструментални и темброви ресурси на съвременния оркестър. Всички тези качества чухме и в изпълнението на Пазарджишкия симфоничен оркестър, който като домакин винаги има привилегията да открие този истински свой музикален празник. Вещата ръка на главния художествен ръководител на състава Григор Паликаров „държеше” цялостното развитие на творбата, без какъвто и да било намек за тривиалност и умора от ежегодното повторение на произведението в началния концерт. Диригент и оркестър музицираха вдъхновено, като в прочита на диригента ясно се маркира „арката” на химновия характер в началото и края на творбата, а в интерпретацията на основния дял се забеляза стремеж към постепенно раздвижване на всеки следващ епизод. По този начин се получава тържество на диалогизиращите в оркестъра линии, тембри и кулминационни моменти, които впечатляват с майсторското инструментално покритие от страна на музикантите в

състава. Наистина впечатляващо и достойно за емблема на българската музика изпълнение.

За основна творба в този концерт Григор Паликаров беше избрал още едно емблематично за композитора и за световната музикална култура произведение – Симфония №9, оп.125 от Лудвиг ван Бетовен. 2020г. е годината на гения, роден преди 250 години в немския град Бон, но свързал по-голямата част от живота си с австрийската столица Виена. Там той създава болшинството от своите творби, които обхващат освен голямо количество камерна музика (за пиано и за различни камерни състави), така и симфонична музика, която днес без неговата майсторска ръка не би била същата. Огромният мащаб на Бетовеновата мисъл, симфоничната проекция, в която влизат невиджани за епохата (а в някои отношение и за днешно време) новости се въплъщава в създадените девет симфонии, както и в симфоничните увертюри – Егмонт, Кориолан, Леонора. Огромната промяна на симфоничната драматургия на Бетовен може да бъде проследена, ако се сравни неговата първа симфония с деветата, короната на неговия гений, разделени помежду си от над 100 опуса. Именно нея имаше привилегията да чуе изпълнителата до краен предел концертната зала „Маестро Георги Атанасов” публика.

Деветата симфония е нестандартна като построение, музикален език, изразни средства и разбира се това, с което визуално прави впечатление на широката публика-съвсем различен изпълнителски състав. Голям хор и четирима солисти- сопран, мецзосопран, тенор и бас са неочакваното решение на Бетовен за последната част, в която той въплъщава истинското, но идеалистично желание на твореца пред края на жизнения си път за всеобща любов между хората. „Одата на радостта” от Шилер намира своя най-гениален музикален посредник, който кара хората от цял свят да повярват в един миг, слушайки разтърсващата музика, че това е възможно.

Още с началото си, сбъсквайки напълно противоположни светове (музикалните хармонии), Бетовен възвестява, че предстои нещо напълно различно. Основната тема с железен ритъм, безкомпромисност и драматизъм подема развитието в сонатното алегро. Следват различни емоционални „кръгове“, изпълнената с надежда втора тема, „увисващите в многоточие“ преходни моменти, които се опитват да прекъснат търсеното в директна проекция развитие. Репризата и най-вече кодата слагат точката на това гигантско сблъскване на философии, които вероятно са разкъсвали композитора в момента на равносметката на творческия му път. В това отношение явяващото се като втора част скерцо (което като построение също е новост) има далеч по-цялостен облик. Категоричната тривременна пулсация преминава от драматико-енергичен изразен кръговрат, към мажорна и леко непринудена тема (в триото). Тази част сякаш дава необходимата почивка по отношение на философското вгълбяване, което идва в третата част. В нея авторът сякаш е в друг свят, със сигурност далеч от „земните“ грижи, обхванат от медитативни прозрения (невероятните модуляции, които нямат аналог до този момент в музиката). Тази част, както и втората част на сонатите оп.106 и 111 са може би най-дълбоко прочувствените в творчеството на Бетовен, в които виждаме страданието на гения през призмата на бавно проникващото вътрешно просветление. Четвъртата част е обобщението на всичко казано дотук. Тя и така започва с реминисценция на темите от предишните части, които подготвят гигантския речитатив в ниския регистър на оркестъра. И някак неусетно „тръгва“ темата на радостта, която по-нататък се подема от целия оркестър, солисти и хор. Невероятният гений на Бетовен изгражда едно гигантско платно, в което инструменталния и вокален звук се извисяват до невероятни кулминативни моменти, преливащи един в друг с присъщите само на своя създател модуляции. Цялото тържество на извисения човешки дух се събира в единен образ за да сътвори за тези, които имат

привилегията да го слушат философията на братството, добротата и единството между хората по цял свят.

Позволих си този недълъг анализ, за да подчертая каква огромна трудност представлява това произведение за своите изпълнители. Дължината на творбата е почти час, инструменталните предизвикателства за оркестъра-огромни и нестандартни. Вокалните трудности са далеч над обикновено срещаните от певците като солисти и като хористи. Бетовен поставя на изпитание всички възможности на този огромен състав в желанието си да изгради тази впечатляваща драматургия. В това отношение можем да поздравим оркестъра на Пазарджик, който не ни позволи и за момент да усетим трудността на творбата. Музикантите бяха усвоили перфектно партиите си, музицираха вдъхновено, щастливи от възможността да покажат пред обичащата ги публика своите завидни способности. Отново вещата ръка на маестро Паликаров личеше във водещата интерпретаторска идея, която „събра” разнородния тематичен материал в единно цяло. Цялото звуково развитие беше подчинено на мисълта за обща философска концепция, която предпочиташе малко по-раздвижени темпа и по-малко отделящи се агогически отклонения, с оглед панорамния поглед към цялостната форма. Напълно логично четвъртата част бе водеща в общия драматургичен план. Всички темпа бяха внимателно балансирани с оглед сменящите се размери и вокалните трудности. Четиримата солисти- Габриела Георгиева, Гергана Русекова, Михаил Михайлов и Ивайло Джуров блестящо покриха извънредно трудните си партии, с изчистен класически звук поставиха текстовата основа и стилово напълно се вписаха в общата интерпретаторска мисъл. В това отношение хорът на БНР (блестящо подготвен от своя главен диригент Любомира Александрова) напълно убедително ги подкрепяше. Музикантите пееха емоционално, успяха да градираат звука и да кореспондират логично с все по-растящите динамични нива на оркестъра.

Считам, че този изпълнителски успех има голямо значение за страната ни. Рядко извън София може да прозвучи такова трудно произведение, подготвено за кратко време, но същевременно с високо качество, ясна концепция и пълно покритие на извънредно трудните изпълнителски предизвикателства.

С пророчески отенък бяха думите на Маестро Паликаров, който говорейки за юбилейния 45 фестивал, пожела и след 50 години (на 100 годишнината от основаването на оркестъра), Пазарджик да има такъв състав, който да може да представи това гениално произведение по този начин.

За подкрепата към симфоничния оркестър в града, основна роля има общината и изключително компетентното отношение на кмета Тодор Попов, който по традиция откри с кратко слово фестивалните дни. Нека си пожелаем повече такива преживявания в нашата страна, в повече градове и пред все такава възторжена и обичаща изпълнителите публика!

РОСТИСЛАВ ЙОВЧЕВ